

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Модуль № 1 «Наукові основи і філософське розуміння економічного аналізу. Основні категорії економічного аналізу»

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.1

СУТНІСТЬ, ЗМІСТ, ПРЕДМЕТ, ОБ'ЄКТИ І ЗАВДАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ. РІЗНОВИДИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ, ЇХ РОЛЬ У ГОСПОДАРЧОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ. НАУКОВІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

План

1. Наукові основи і філософське розуміння економічного аналізу.
2. Зміст, функції та завдання економічного аналізу.
3. Місце та роль економічного аналізу в системі управління підприємством.
4. Предмет, об'єкти та принципи економічного аналізу.
5. Види економічного аналізу.
6. Зв'язок економічного аналізу з іншими дисциплінами.
7. Становлення і розвиток економічного аналізу.

Література: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]; [9].

Методичні рекомендації

Під час вивчення теми «Сутність, зміст, предмет, об'єкти і завдання економічного аналізу» студенти повинні засвоїти основні термінологічні поняття теорії економічного аналізу. Аналіз слід розглядати як метод дослідження, який дозволяє встановити внутрішню сутність якого-небудь процесу або явища.

Зміст економічного аналізу визначається тими функціями, які він виконує в системі прикладних економічних наук. Найважливіша функція економічного аналізу – пошук резервів підвищення ефективності роботи суб'єктів господарювання на основі вивчення передового досвіду та досягнень науки і практики.

Предметом економічного аналізу є господарська діяльність підприємства, яка формується під впливом об'єктивних і суб'єктивних чинників. Об'єкти економічного аналізу – це окремі процеси, явища, показники. Пізнання студентами взаємозв'язків у діяльності підприємства дозволяє розкрити сутність економічних явищ і на цій основі дати правильну оцінку, обґрунтувати управлінські рішення.

Студентам необхідно зосередити увагу на таких завданнях економічного аналізу:

- оцінці динаміки основних економічних показників;
- визначенні рівня забезпеченості підприємства ресурсами.
- підвищенні економічного обґрунтування бізнес-планів і нормативів;
- прогнозуванні очікуваних результатів господарської діяльності;
- сприянні виконанню планових завдань;
- підвищенні економічної ефективності діяльності підприємства.

У процесі вивчення теми студенти розглядають принципи теорії економічного аналізу: науковість, оперативність, головна ланка, конкурентність і дієвість, об'єктивність аналітичних висновків, системність і комплексність, масовість. Необхідно усвідомити, що завдяки економічному аналізу здійснюється обов'язкова і невід'ємна функція управління, адже оцінка діяльності об'єкта управління, визначається вплив чинників на його показники.

При вивченні теми «Різновид економічного аналізу, їх роль у господарчому менеджменті» насамперед, необхідно ознайомитися з класифікацією видів економічного аналізу, об'єктами та суб'єктами здійснення економічного аналізу.

Вивчаючи тему «Наукові основи економічного аналізу», студентам слід зосередити увагу на зв'язках економічного аналізу з теорією пізнання, діалектикою та економічною теорією. При вивченні теми студенти повинні зосередитись на зв'язку економічного аналізу з суміжними науками. За своєю сутністю економічний аналіз виконує контрольні функції, що сформульовано в його завданнях. Слід зазначити, що в ринкових умовах господарювання економічний аналіз стає основою складання планів, договорів постачання і збуту, регулювання товарної маси, потреб у засобах платежів.

Питання і завдання для самоперевірки

1. Розкрийте зв'язок економічного аналізу з іншими науками.
2. Розкрийте використання принципів діалектики в теорії економічного аналізу.
3. Визначте зміст, завдання та місце внутрішньогосподарського аналізу в системі управління підприємством.

4. Розкрийте роль у вирішенні організаційно-управлінських завдань функціонально-вартісного аналізу.
5. Обґрунтуйте місце в системі комплексного аналізу соціально-економічного аналізу.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ, ЙОГО ОСНОВНІ КАТЕГОРІЇ

План

1. Організація економічного аналізу на підприємствах України.
2. Інформаційне забезпечення для проведення економічного аналізу.
3. Поняття та класифікація факторів для потреб економічного аналізу.
4. Поняття та класифікація резервів господарювання.
5. Методика розрахунку та обґрунтування розміру резервів господарювання.

Література: [1 – 4], [6]; [8]; [10].

Методичні рекомендації

При вивченні теми «Організація та інформаційне забезпечення економічного аналізу» студенти, повинні розглянути сутність, вимоги до інформації та особливі її джерела, які використовуються в економічному аналізі. Носіями інформації є документи, звіти, оперативні зведення. Для організації інформаційного забезпечення економічного аналізу ставляться такі вимоги: повнота даних, достовірність, оперативність, неперервність інформації, адаптованість та перспективність.

В основу створення раціонального потоку інформації покладено такі принципи: єдність інформації, з'ясування інформаційної потреби та способів найефективнішого її задоволення, об'єктивність відображення господарських процесів. Основними джерелами інформації є такі дані: планові (нормативні, прогнозні, кошторисні, проектні, договірні); облікові (бухгалтерські, статистичні, оперативно-технічні, реєстри обліку); звітні (бухгалтерські, статистичні, оперативні); позаоблікові (матеріали обстежень, перевірок, анкетування, розпоряджень, постанов, публікацій). В умовах ринку зростає значення додаткової інформації – матеріалів конференцій, біржових торгів, ярмарків, преси, радіо, телебачення. Знайомлячись з інформацією, яка використовується в економічному аналізі, необхідно звернути увагу на систему маркетингової інформації, використання якої зумовлене вимогами ринку.

Подальше вивчення теми вимагає засвоєння етапів проведення економічного аналізу: розробка програми; відбір інформації та перевірка її вірогідності; аналітична обробка інформації за допомогою технічних прийомів; оцінка діяльності господарської діяльності; визначення ефективності діяльності підприємства; передача аналітичної інформації у відповідні служби для розробки конструктивних заходів і прийняття управлінських рішень.

Виконавцями економічного аналізу на підприємстві є групи осіб: загальне керівництво аналітичною роботою здійснюється заступником директора з аналітичної роботи (або головним економістом); безпосередньо аналіз господарської діяльності очолює начальник планового відділу або головний бухгалтер; проводять економічний аналіз на підприємстві економісти, бухгалтери, менеджери, інженери та працівники інших професій. Під час проведення зовнішнього аналізу виконавцями можуть бути аудиторі, працівники банків, податкові інспектори, відомчі ревізори. Результати аналізу оформляються у вигляді довідок, актів перевірок, аналітичних, доповідних і пояснювальних записок, звітів. Реалізація пропозиції за результатами аналізу здійснюється шляхом видачі наказів і розпоряджень, у яких визначається перелік заходів, терміни їхнього здійснення, необхідні матеріальні та фінансові ресурси, виконавці.

У процесі вивчення теми студентам слід зосередити увагу на технічному забезпеченні обробки економічної інформації. У ринкових умовах господарювання значно зростає потреба в аналітичній інформації. Це зумовлено тим, що для досягнення високих кінцевих результатів кожне підприємство повинно постійно аналізувати рівень ефективності управлінських рішень, розробляти проекти, які передбачають впровадження інновацій, спроможних забезпечити конкурентоспроможність продукції (товарів, послуг).

Аналітична обробка економічної інформації – трудомістка робота; у зв'язку з цим, велике значення має автоматизація аналітичних розрахунків. На сучасному етапі найбільш прогресивною є організація аналітичного процесу з використанням ПЕОМ; на їх основі створюються автоматизовані робочі місця (АРМ) бухгалтера, економіста, фінансиста, аналітика.

Під час вивчення теми «Основні категорії економічного аналізу» студентам слід ознайомитись з поняттями «фактори» та «резерви», їх видами; навчитися класифікувати та систематизувати фактори та резерви, які впливають на результативні показники; засвоїти різні способи виміру впливу факторів при детермінованому факторному аналізі.

Питання і завдання для самоперевірки

1. Назвіть ознаки оцінки якості облікової інформації.
2. Розкрийте значення інформаційного забезпечення для проведення економічного аналізу.
3. Розкрийте значення проведення економічного аналізу на підприємствах України.
4. Наведіть організаційні форми аналізу господарської діяльності підприємства.
5. Визначте складові частини етапів економічного аналізу.
6. Надайте характеристику документів, в яких відображаються результати економічного аналізу.
7. Визначте порядок побудови аналітичної таблиці.
8. Надайте методи перевірки джерел інформації, які використовується в економічному аналізі.
9. Обґрунтуйте види факторного аналізу. Надайте їх характеристику.
10. Наведіть класифікацію факторів для потреб економічного аналізу.
11. Розкрийте суть поняття та класифікацію резервів господарювання.
12. Розкрийте поняття «фактор» та «резерв» в економічних дослідженнях, їх класифікацію.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.3

ПОКАЗНИКИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКОНОМІЧНОМУ АНАЛІЗІ

План

1. Види та значення застосування показників у господарській діяльності підприємства.
2. Значення, завдання, інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємства.
3. Експрес-аналіз бухгалтерської звітності.
4. Аналіз показників фінансового стану.

Література: [1 – 4].

Методичні рекомендації

Більшість інформації, яка використовується в аналізі, має форму показників. Причому глибина аналізу та обґрунтованість висновків і заходів за його результатами значною мірою залежать від добору показників, які у своїй сукупності формують цілі схеми. Вся система показників надає кількісні та якісні характеристики різних сторін господарської діяльності підприємства або окремих економічних явищ і процесів. Кількість показників може зростати залежно від мети та змісту аналізу, глибини вивчення відповідних об'єктів та процесів.

Студент повинен знати, що в сучасних умовах господарювання показники поділяються на: кількісні та якісні; натуральні, трудові, вартісні; абсолютні й відносні; загальні й часткові; планові (нормативні) й фактичні (звітні); основні й допоміжні; вихідні й розрахункові.

Фінансовий стан підприємства визначається сукупністю параметрів, які виражають наявність, доцільність розміщення та ефективність використання фінансових ресурсів, реальні та потенційні фінансові можливості. Крім того, аналіз фінансового стану передбачає оцінку діяльності підприємства в минулому, на сьогодні та в майбутньому. Для проведення аналізу оцінки фінансового стану підприємства потрібно використовувати дані «Балансу», «Звіту про фінансові результати», «Звіту про рух грошових коштів», «Звіту про власний капітал».

Студент повинен знати, що проведення аналізу фінансового стану підприємства можна проводити за допомогою експрес - аналізу. Основна мета експрес - аналізу – загальна оцінка майнового стану господарюючого суб'єкта, обсягу та структури залучених ним засобів, його ліквідності та платоспроможності, виявлення основних тенденцій їх зміни шляхом розрахунку невеликої кількості показників.

Для проведення поглибленого аналізу фінансового стану підприємства студент повинен вміти застосовувати програму поглибленого аналізу, яка складається з таких етапів:

1. Аналіз структури та динаміки активів і пасивів: проводиться шляхом ознайомлення з даними балансу, визначенням структури і динаміки активів і пасивів підприємства.
2. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства полягає у розрахунку таких показників: коефіцієнт покриття, швидкої ліквідності, абсолютної ліквідності, частки оборотних активів тощо.
3. Основною метою аналізу грошових потоків є виявлення рівня достатності формування грошових потоків за видами діяльності, їх ефективність, а також збалансованості позитивного та негативного грошових потоків за обсягом і в часі.
4. Аналіз фінансової стійкості слід визначати за такими показниками: коефіцієнт автономії, маневреності робочого капіталу, фінансової стійкості, залучення власних оборотних активів тощо.
5. Оцінка ділової активності полягає у дослідженні рівнів і динаміки різноманітних фінансових коефіцієнтів – коефіцієнту оборотності запасів, дебіторської і кредиторської заборгованостей.

Слід зазначити, що економічний аналіз витрат на виробництво (собівартості продукції) є важливим інструментом управління витратами, який дозволяє надати узагальнюючу оцінку ефективності використання ресурсів і визначити резерви збільшення прибутку та зниження ціни одиниці продукції.

Важливим етапом аналізу витрат на виробництво є оцінка їх структури, тому студент повинен вміти проводити аналіз витрат за такими напрямками: аналіз витрат на виробництво за елементами витрат; аналіз витрат, згрупованих за їх функціональною роллю у виробничому процесі, тобто за статтями калькуляції; аналіз прямих матеріальних і трудових витрат; аналіз непрямих витрат.

Питання і завдання для самоперевірки

1. Розкрийте поняття «показники» та надайте їх класифікацію.
2. Наведіть об'єкти та основні етапи аналізу фінансового стану підприємства.
3. Розкрийте основні завдання аналізу фінансового стану підприємства для різних користувачів інформації.
4. Визначте групи показників фінансового стану підприємства.
5. Обґрунтуйте порядок проведення аналізу загальної суми витрат на виробництво продукції.
6. Розкрийте особливості аналізу витрат за елементами та статтями калькуляції.
7. Наведіть методику аналізу прямих та непрямих витрат.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.4 **ПОКАЗНИКИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКОНОМІЧНОМУ АНАЛІЗІ**

План

1. Значення, завдання, інформаційне забезпечення аналізу інвестиційної діяльності.
2. Аналіз інвестиційної привабливості об'єктів.
3. Методика аналізу інвестиційних проектів.
4. Аналіз фінансових інвестицій.

Література: [1 – 6]; [8 – 11]; [14].

Методичні рекомендації

Побудова нових економічних відносин неможлива без активізації інвестиційних процесів і поліпшення якості управління ними на рівні підприємства. З метою мінімізації ризиків необхідно здійснити відбір інвестицій уже на стадії планування, тому головна роль в управлінні інвестиціями належить саме аналізу. Для оцінки інвестиційної привабливості підприємства студент повинен вивчити структуру капіталу, платоспроможність і фінансову стійкість, оборотність капіталу підприємства.

Для прийняття остаточного рішення про доцільність реалізації інвестиційного проекту студенту необхідно здійснити групування інвестицій залежно від їх мети та спрямованості й обумовленої цими відмінностями очікуваної норми прибутку на капітал.

Студент повинен знати, що в сучасних умовах господарювання широкого розповсюдження набули два основних способи узагальнюючої оцінки інвестиційних проектів, які не включають дисконтування і ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку: спосіб, заснований на розрахунку строків окупності інвестицій та на визначені норми прибутку на капітал. Поряд з цим розповсюдженими в різних країнах світу використовуються й такі способи оцінки ефективності інвестицій, які полягають у дисконтуванні чистої приведеної вартості; внутрішньої норми прибутку; індексу доходності.

Питання і завдання для самоперевірки

1. Надайте класифікацію інвестицій за економічним змістом.
2. Розкрийте основні завдання, об'єкти та етапи аналізу інвестиційної діяльності підприємства.
3. Наведіть показники, на підставі яких здійснюється аналіз інвестиційної привабливості підприємства.
4. Обґрунтуйте основні способи оцінки ефективності інвестиційних проектів.

Модуль 2 «Метод і методика економічного аналізу»

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2.1 **МЕТОД ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ, ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ**

План

1. Сутність методу економічного аналізу, його характеристика та методологічна основа.
2. Особливості методу економічного аналізу.

Література: [1 – 6]; [8 – 11].

Методичні рекомендації

Вивчаючи дану тему, студенти повинні засвоїти такі поняття як «метод», «методика», «методологія». Основні елементи методики економічного аналізу, які складаються з: мети та завдань аналізу; об'єкта аналізу; системи показників, за допомогою яких вивчається кожен з об'єктів аналізу; визначення періодичності та послідовності проведення аналітичного дослідження; визначення джерел інформації; вибору способів дослідження об'єктів; визначення впливу чинників на результати діяльності; способів відображення аналітичних даних; організаційного та технічного забезпечення аналізу. Найважливішими структурними елементами методики економічного аналізу є його мета і завдання. Від того, наскільки обґрунтовано буде визначено ці елементи залежать результати аналітичних досліджень, вироблення оптимальних управлінських рішень.

За матеріалами дослідження проводиться визначення впливу чинників на економічні показники: для повного аналізу необхідно охопити максимальну кількість. У зв'язку з цим, студентам слід детально розглянути класифікацію чинників за такими ознаками: економічним змістом, ступенем впливу на результати діяльності, внутрішнім змістом, ступенем використання ресурсів, періоду дії, ступенем деталізації, ступенем дії, характером дії, ступенем кількісного виміру впливу на результати, способом визначення впливу чинників.

У ході вивчення теми студенти повинні звернути увагу на методологію економічного аналізу, шляхи її удосконалення.

Питання і завдання для самоперевірки

1. Розкрийте сутність і принципи системного аналізу.
2. Обґрунтуйте особливості методики оперативного і поточного аналізу.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2.2

КЛАСИФІКАЦІЯ МЕТОДИЧНИХ ПРИЙОМІВ ТА СПОСОБІВ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

План

1. Особливості застосування методичних прийомів порівняння в аналітичних дослідженнях: особливості застосування.
2. Способи визначення впливу факторів у детермінованому аналізі.
3. Використання абсолютних, відносних та середніх величин в економічному аналізі.
4. Побудова рядів динаміки для потреб економіки.
5. Індекси, їх види та порядок розрахунку.
6. Прийом групування інформації в економічному аналізі.
7. Використання прийому балансового узагальнення в економічному аналізі.
8. Прийоми графічного і табличного відображення даних в економічному аналізі.
9. Евристичні прийоми в економічному аналізі.

Література: [1 – 14].

Методичні рекомендації

У процесі вивчення даної теми студенти повинні зосередити увагу на прийомах, які найчастіше використовуються в економічному аналізі: порівняння, угруповання, деталізація, ряди динаміки, середні та відносні величини, а також графічний, балансовий, елімінування, табличний, індексний прийоми.

Як правило, аналіз тих чи інших показників починається з абсолютних величин, які є основою для розрахунку середніх і відносних величин.

Найбільш поширеним в економічному аналізі є прийом порівняння. Залежно від того, що беруть за базу порівняння, розрізняють такі його види: порівняння звітних даних з планом, з даними минулих років і нормативів; порівняння різноманітних варіантів управлінських рішень з метою вибору оптимального з них; порівняння результатів діяльності підприємства до і після зміни якого-небудь чинника при оцінці його впливу і розрахунку резервів ефективності.

Використовуючи прийом порівняння, можна здійснити такі види економічного аналізу: горизонтальний, вертикальний, трендовий, одномірний, багатомірний.

Широко поширеним в економічному аналізі є прийом угруповання. Його використовують для виявлення зв'язку між окремими економічними явищами з метою вивчення структури і динаміки розвитку, визначення середніх величин та їхнього змісту. Залежно від призначення розрізняють такі угруповання: типологічне, структурне, аналітичне.

Далі при вивченні теми необхідно зупинитися на прийомі деталізації, застосування якого в поєднанні з іншими прийомами, дозволяє глибоко і всебічно оцінити досліджувані показники та явища, виявити причини, що зумовили досягнуті результати.

Слід також зосередити увагу на використанні в економічному аналізі середніх та відносних величин. У середніх величинах знаходять відображення загальні, характерні типові риси досліджуваних явищ за відповідною ознакою.

За допомогою відносних величин, які відображають кількісне співвідношення між двома ознаками чи явищами, можна глибше зрозуміти суть і характер відхилення від базових показників. Необхідно розрізняти види відносних величин: планового завдання, виконання плану, структури, координації, інтенсивності, ефективності.

Для аналізу змін економічних явищ і процесів за певний період використовуються ряди динаміки. За їх допомогою можна одержати такі дані: інтенсивність зміни досліджуваних показників (стабільність, зростання, зниження); середній рівень показника і середню інтенсивність зміни; тенденцію зміни показників.

Студентам необхідно звернути увагу на особливості використання прийому елімінування в аналізі і його видах: ланцюгових підстановок, абсолютних та відносних різниць.

Важливо також засвоїти балансовий прийом, який використовується для перевірки правильності аналітичних розрахунків, а також для визначення впливу окремих чинників на відхилення за результативними показниками. З цією метою використовується індексний прийом.

Питання і завдання для самоперевірки

1. Наведіть сферу застосування економічно-логічних методів і прийомів.
2. Розкрийте методи вимірювання впливу чинників на економічні показники.
3. Наведіть вимоги до оформлення аналітичних таблиць.

4. Розкрийте використання прийому елімінування в економічному аналізі.

Практичне заняття 2.3

ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

План

1. Поняття і завдання економіко-математичних методів.
2. Теорія ігор та її застосування в економічному аналізі.
3. Особливості застосування теорії масового обслуговування в економічному аналізі.
4. Інші прийоми економічного аналізу на основі математичної статистики.

Література: [1 – 14].

Методичні рекомендації

При вивченні даної теми, перш за все, студенту слід усвідомити, що використання в економічному аналізі економіко-математичних прийомів викликано посиленням впливу ринкових чинників на діяльність суб'єктів господарювання.

Використання економіко-математичних прийомів сприяє підвищенню ефективності економічного аналізу; що виражається в скороченні термінів проведення аналізу, уточнюванні розрахунків, більш повному охопленні впливу чинників на результати господарської діяльності підприємств.

Студентам необхідно засвоїти ті прийоми, які найчастіше використовують в економічному аналізі: кореляційний, дисперсійний, графічний, лінійне і динамічне програмування, математична теорія ігор, теорія масового обслуговування, математичне моделювання.

Студенти повинні розглянути графічні прийоми економічного аналізу – діаграми порівняння, криві розподілу, графіки кореляційного поля, статистичні картограми. Графіки використовуються для швидкого знаходження функцій за відповідними значеннями аргументу, для наочного зображення функціональних залежностей. Широко застосовуються графіки для дослідження виробничих процесів, організаційних структур, процесів програмування тощо.

При подальшому вивченні теми студентам необхідно звернути увагу на використанні прийомів лінійного та динамічного програмування. Перший ґрунтується на розв'язанні систем лінійних рівнянь. Цей прийом застосовується для вибору оптимального варіанту із великої кількості альтернативних. Другий – використовується для рішення оптимізаційних задач, в яких цільова функція або обмеження (або перше і друге) характеризується нелінійними залежностями.

Студенти повинні зосередити увагу на прийомі математичного моделювання, який використовується для пошуку такої структури взаємозв'язку чинників, при якій досягаються високі економічні результати. Побудова таких моделей і отримання на їх основі різних варіантів рішень стали можливими в умовах використання ЕОМ. Математичне моделювання дозволяє одержати чітке уявлення про досліджуваний об'єкт, характеризувати і кількісно описувати його внутрішню структуру і зовнішні зв'язки.

Успішне використання економіко-математичних прийомів вимагає дотримання таких умов:

- удосконалення системи економічної інформації про роботу підприємства;
- системного підходу до вивчення господарських процесів;
- врахування істотних взаємозв'язків між різними сторонами діяльності підприємства;
- наявності технічних засобів, які здійснюють зберігання, обробку і передачу інформації для проведення аналізу.

Завдання для самоперевірки

1. Розкрийте послідовність та етапи економіко-математичного моделювання господарських процесів.
2. Надайте умови застосування економіко-математичних прийомів у процесі вирішенні конкретних аналітичних завдань.
3. Визначте типи факторних детермінованих моделей.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2.4

СИСТЕМА КОМПЛЕКСНОГО ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ТА ОЦІНКИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

План

1. Роль комплексного аналізу в управлінні виробництвом.
2. Класифікація факторів і резервів завдання комплексно-ефективного виробництва.
3. Принципи і етапи проведення комплексного аналізу.
4. Методика комплексного аналізу основних показників.
5. Порівняльна комплексна рейтингова оцінка підприємств-емітентів.

Література: [1 – 14].

Методичні рекомендації

У ринкових умовах господарювання практика ставить перед господарниками складні економічні проблеми. Для того, щоб бути конкурентоспроможним, необхідно враховувати фактори, що відбуваються на ринку, їх причини або причини їх виникнення і що потрібно зробити для виправлення становища. Для розв'язання цих проблем необхідно забезпечити керівників повною і достовірною інформацією для прийняття управлінських рішень. За цих умов враховуються не лише економічні, правові аспекти, а також соціальні, правові, психологічні та ін.

Студент повинен зрозуміти, що кінцеве рішення приймається при комплексному розгляді, які:

- дають комплексну оцінку виконанню прогнозуючих даних;
- аналізують об'ємні показники і кінцеві результати;
- виявляють фактори, що вплинули на результати виробничо-господарської діяльності;
- визнають резерви збільшення результативних показників.

Студент повинен знати, що формування і аналіз основних груп показників у системі комплексного економічного аналізу виробничо-господарської діяльності підприємства потрібно проводити в шість етапів.

На першому етапі відображають об'єкти дослідження як систему, виділяючи зміст, мету і умови діяльності.

Господарську діяльність досліджують як систему, що складається з трьох взаємопов'язаних елементів: ресурсів, виробничої діяльності і послуг, де показники поділяють на дві групи. Перша група складається з показників виробництва і реалізації продукції (структура послуг, собівартість, прибуток, рентабельність), друга – з показників ефективності використання прибутку та інвестицій, продуктивності праці.

На другому етапі проводять вибір системних і аналітичних показників, що характеризують виробничу діяльність підприємства і його кінцеві результати роботи. Мета аналізу - загальна оцінка динаміки розвитку підприємства або підрозділів, враховуючи завдання галузі та обставини, які існують на певний період.

На третьому етапі складають загальну схему системи, визначають її головні компоненти, функції, взаємозв'язки, відпрацьовують сферу підсистем, які показують підпорядкування їх елементів. Для цього на основі інформаційної моделі формування економічних факторів і показників складають загальну блок-схему комплексного аналізу, класифікують фактори і показники, визначають зв'язки між ними.

На четвертому етапі визначають усі основні взаємозв'язки і фактори, а також кількість їх характеристик. Виробничі показники при точки зору їх впливу на узагальнюючі показники господарської діяльності характеризують окремі сторони роботи підприємств.

На п'ятому етапі будують модель системи на підставі інформації, одержаної на попередніх етапах.

На шостому етапі на основі моделі формулюють об'єктивну оцінку кінцевих результатів господарської діяльності, комплекс виявлення резервів підвищення ефективності виробництва.

Студент також повинен знати, що методика комплексного економічного аналізу складається з таких елементів:

- 1) облік і оцінка інтенсивності;
- 2) кількісний метод визначення впливу факторів інтенсифікації;
- 3) побудови інтегрального показника всебічної інтенсифікації виробництва.

Застосування методики комплексного економічного аналізу і оцінки ефективності господарської діяльності займає важливе місце в управлінні виробництвом. У ринкових умовах функціонування його використання забезпечить об'єктивну оцінку базового періоду; техніко-економічне обґрунтування перехідного періоду до ринку, порівняльну оцінку товаровиробників на ринку послуг і вибору клієнтів. Студент повинен з'ясувати, що комплексна рейтингова оцінка підприємства свідчить про віднесення його до певного розряду або класу. Така оцінка є порівняльною характеристикою господарської діяльності конкуруючих підприємств, основою для вибору перспективних варіантів розвитку.

Встановлення рейтингу підприємства ґрунтується на фінансових коефіцієнтах. Вони є складовими та оцінюються в балах, рівень яких залежить від значення даного коефіцієнта в якості критерію оцінки і від ступеня відповідності нормативному (оптимальному), кількісно вираженому рівню. Сумарна величина балів за всіма коефіцієнтами дає підставу віднести підприємство до того чи іншого класу, присвоїти йому певний розряд.

Розробка методики рейтингової оцінки залежить від галузевих і регіональних особливостей, виду діяльності підприємства. Студент повинен знати, що для проведення комплексної рейтингової оцінки використовують такі способи: сум, середньої геометричної, суми місць, відстаней тощо. На основі використання цих способів розроблено методики комплексної рейтингової оцінки фінансового стану підприємства, що застосовуються кредитними установами, інвесторами тощо.

Завдання для самоперевірки

1. Обґрунтуйте використання комплексного аналізу в управлінні виробництвом.
2. Надайте розбіжності авторів, щодо поняття системного і комплексного аналізу.
3. Сформулюйте основні етапи проведення комплексного аналізу.
4. Наведіть методику проведення комплексного економічного аналізу.
5. Розкрийте основні способи комплексної рейтингової оцінки.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2.5

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ.

План

1. Перспективи розвитку економічного аналізу.
2. Проблеми розвитку економічного аналізу.

Література: [1 – 6]; [8 –11]; [14].

Методичні рекомендації

В сучасних умовах господарювання українські вчені вважають, що до основних перспектив розвитку економічного аналізу можна віднести: вивчення змін економічних показників у динаміці, а також протиріч господарської діяльності та шляхів їх подолання як причин розвитку економічної системи; побудову кількісних залежностей (рівнянь взаємозв'язку) між економічними показниками; дослідження причинних залежностей між економічними показниками роботи підприємства; встановлення цілей функціонування підприємства та його підрозділів як критеріїв ефективності їх роботи; дослідження економіки об'єднань і підприємств як відносно відособленої системи в межах економічної системи.

Слід зазначити, що на сьогодні в цілому на підприємствах України економічна робота, а відповідно, і її складова – економічний аналіз потребують значного покращення. Тому, студенти повинні знати, що за сучасних умов розвитку економіки перед економічним аналізом як наукою постало багато якісно нових проблем: адаптація досвіду розвинутих країн щодо організації та методики аналізу кон'юнктури ринку зі збереженням напрацьованих вітчизняних вчених; необхідність створення єдиної системи економічного аналізу, яка б інтегрувала аналіз діяльності на всіх рівнях; формування єдиної обґрунтованої системи оціночних показників ефективності господарювання підприємств; застосування економіко-математичних методів, персональних комп'ютерів, що дає змогу скоротити інформаційні потоки, знизити ймовірність помилок під час збирання і передавання даних; розробка багатоваріантних розв'язків аналітичних завдань та методик вибору з них того варіанту, який буде оптимальним для заданих параметрів.

Завдання для самоперевірки

1. Розкрийте основні перспективи та напрями розвитку економічного аналізу.
2. Наведіть сучасні вимоги та методики економічного аналізу.
3. Розкрийте вплив нормативно-законодавчої бази на розвиток економічного аналізу.

